

Grabovyy, P. G., Petrova, S. N., and Poltavtsev, S. I. *Riski v sovremennom biznese* [Risks in the modern business]. Moscow: Alans, 1994.

Mostenska, T. L., and Skopenko, N. S. "Ryzhik-menedzhment yak instrument upravlinnia hospodarskym ryzhikom pidpriemstva" [Risk management as a tool for managing the business risk of the enterprise]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 3 (2010): 72-79.

"«Risk Management – Principles and Guidelines» ISO 31000:2009". https://www.finance.gov.au/sites/default/files/COV_216905_Risk_Management_Fact_Sheet_FA3_23082010_0.pdf

Sakhartseva, I. I., and Shliha, O. V. *Ryzyky ekonomichnoi diahnostryky pidpriemstva* [The risks of enterprise economic diagnostics]. Kyiv: Kondor, 2007.

Teplan, L. N. *Riski v ekonomike* [Risks in the economy]. Moscow: Yuniti-Dana, 2002.

Upravlinnia pidpriemnytskym ryzhikom [Business risk management]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 1999.

Vitlinskyi, V. V., and Nakonechnyi, S. I. *Ryzhik u menedzhmenti* [Risk in management]. Kyiv: Borysfen-M, 1996.

УДК 640.43:338.48

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

© 2017 ДАВИДОВА О. Ю.

УДК 640.43:338.48

Давидова О. Ю. Формування системи інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства

Мета статті – розробка методичного підходу до формування системи інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства. Розглянуті основні проблеми вітчизняних підприємств готельно-ресторанного господарства. Проведено аналіз економічної сутності понять «система», «інновації», «управління», «розвиток» і встановлено взаємозв'язок між ними. Запропоновано декомпозиційний аналіз поняття «інноваційне управління розвитком підприємств» та визначено, що для ефективного функціонування підприємств готельно-ресторанного господарства в умовах жорсткої ринкової конкуренції необхідно впроваджувати систему інноваційного управління розвитком підприємств, сутність якої полягає у формуванні процесу, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності, індивідуальності, адаптивності, обізнаності, вдосконаленості, пізнання, якості та інших характеристик.

Ключові слова: інновації, управління, розвиток, підприємства готельно-ресторанного господарства, інноваційне управління розвитком підприємств.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 16.

Давидова Оксана Юрївна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри готельного і ресторанного бізнесу, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Ключківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: davydova_oks@ukr.net

УДК 640.43:338.48

UDC 640.43:338.48

Давыдова О. Ю. Формирование системы инновационного управления развитием предприятий гостинично-ресторанного хозяйства

Davydova O. Yu. The Formation of the System of Innovation Management of Development of Enterprises of Hotel-Restaurant Industry

Цель статьи – разработка методического подхода к формированию системы инновационного управления развитием предприятий гостинично-ресторанного хозяйства. Рассмотрены основные проблемы отечественных предприятий гостинично-ресторанного хозяйства. Проведен анализ экономической сущности понятий «система», «инновации», «управление», «развитие» и установлена взаимосвязь между ними. Предложен декомпозиционный анализ понятия «инновационное управление развитием предприятий» и определено, что для эффективного функционирования предприятий гостинично-ресторанного хозяйства в условиях жесткой рыночной конкуренции необходимо внедрять систему инновационного управления развитием предприятий, сущность которой заключается в формировании процесса, направленного на повышение конкурентоспособности, индивидуальности, адаптивности, осведомленности, усовершенствования, познания, качества и других характеристик.

The article is aimed at elaborating a methodical approach to the formation of the system of innovation management of development of enterprises of hotel-restaurant industry. The main problems of the domestic enterprises of hotel-restaurant industry were considered. An analysis of economic essence of the concepts of: «system», «innovations», «management», «development» was carried out and the interrelation between them was determined. The decomposition analysis of the concept of «innovation management of development of enterprises» has been proposed and it has been defined that for the efficient functioning of enterprises of hotel-restaurant industry in conditions of rigid market competition it would be necessary to implement the system of innovation management of enterprise development, the essence of which is formation of a process, aimed at increasing competitiveness, individuality, adaptability, awareness, improvement, cognition, quality, and other characteristics.

Keywords: innovations, management, development, enterprises of hotel-restaurant industry, innovation management of development of enterprises.

Fig.: 1. **Tbl.:** 4. **Bibl.:** 16.

Ключевые слова: инновации, управление, развитие, предприятия гостинично-ресторанного хозяйства, инновационное управление развитием предприятий.

Рис.: 1. **Табл.:** 4. **Библ.:** 16.

Давыдова Оксана Юрьевна – кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры гостиничного и ресторанного бизнеса, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Ключковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: davydova_oks@ukr.net

Davydova Oksana Yu. – PhD (Engineering), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: davydova_oks@ukr.net

Сучасні умови господарювання спонукають керівників вітчизняних підприємств до формування системи інноваційного управління, а саме до постійного пошуку й удосконалення механізмів формування та продукування ефективних управлінських рішень. Для завоювання внутрішніх і зовнішніх ринків сучасним керівникам необхідно підвищувати рівень підприємств за рахунок підвищення якості продукції та рівня обслуговування, відповідати світовим стандартам, мати висококваліфікований персонал і займатись постійним підвищенням його рівня, використовувати провідні технології та ін. Усе це стосується усіх суб'єктів господарювання та підприємств готельно-ресторанного господарства зокрема, тому що вихід України на новий рівень суспільно-економічних відносин не тільки з європейськими державами, а й з усіма країнами світу, потребує нових перетворень. Незважаючи на наявні проблеми, країна географічно сприятливо розташована, приклад проведення Євро-2012 показав, що країна має привабливість для іноземних туристів, отримано багато позитивних відгуків, але для забезпечення більш високого рівня необхідно займатись питаннями формування системи інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, що підвищить рівень конкурентоспроможності країни на світовій арені та буде сприяти залученню додаткових інвестицій.

Проблеми розвитку підприємств готельно-ресторанного господарства розглянуті у працях таких науковців, як: О. Борисової, О. Головки, Г. Круль, М. Мальської, І. Мініч, Л. Нечаюк, Н. П'ятицької, О. Шаповалової. У цих роботах розглядаються основи організації та розвитку готельно-ресторанного господарства, аналізуються чинники, що впливають на ринок готельно-ресторанного господарства в Україні. Однак для формування системи інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства необхідно провести додаткові дослідження для виявлення їх впливу на готельно-ресторанне господарство.

Мета статті – розробка методичного підходу до формування системи інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства.

Для підприємств готельно-ресторанного господарства важливим є надання основних і супутніх послуг

максимально високої якості. Сьогодні стає все складніше залучити клієнта зручними апартаментами та красивим видом із вікон. Якщо раніше готельна сфера була орієнтована переважно на туристів, які «диктували» готелям умови роботи, то сьогодні ставка часто робиться на представників бізнесу – як великого, так і малого. Їхні вимоги до комфортного розміщення на порядок вище, ніж у туристів, адже готель для ділової людини – це не тільки місце проживання, а й місце роботи. Сучасні готелі все частіше пропонують гостям організацію бізнес-конгресів, зали для прес-конференцій, допомогу в організації переговорів з клієнтами та партнерами. Для цих цілей створюються не тільки конференц-зали, але і лобі-бари, а також просто вестибюлі, де може бути організована кава-брейк. При цьому «ділові» готелі ще й вибирають особливе розташування, зручне з точки зору транспортних розв'язок.

У світі головною проблемою у сфері готельно-ресторанного господарства є величезна конкуренція. Ринок дуже агресивний, пропозиція випереджає попит, тому готелям важко відстоювати свої інтереси. У цьому випадку тільки поліпшення якості обслуговування і пропозиція особливих послуг можуть врятувати становище [4].

Для успішного функціонування підприємствам готельно-ресторанного господарства необхідно впроваджувати інновації не тільки в діяльність самого суб'єкта господарювання, а й формувати та впроваджувати інновації в системі його управління.

Розглянемо більш детально сутність понять «система», «інновації», «управління» та «розвиток» та визначимо взаємозв'язок між цими поняттями.

Аналіз економічної сутності поняття «система» наведено в табл. 1.

Аналіз поняття «система» дозволив автору визначити, що система – це взаємозв'язок функціональних елементів і відносин між ними, що зумовлений раціональним їх розташуванням частин і утворює потужну цілісну єдність.

Система повинна формуватися відповідно до умов, в яких вона буде функціонувати, бути гнучкою та мати адаптивні характеристики; включати ключові елементи середовища, в якому вона буде застосована.

Таблиця 1

Аналіз економічної сутності поняття «система»

Автор, джерело	Запропоноване визначення
Бібліотека економіста [11]	Це щось ціле, створене з окремих частин і елементів для цілеспрямованої діяльності
Академічний тлумачний словник [12]	Порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь
Словопедія [13]	Порядок, зумовлений правильним розташуванням частин, стрункий ряд, зв'язане ціле; сукупність принципів, покладених в основу певного вчення
Вікіпедія [14]	Множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою, і мають мету
Сагатовський В. М. [7]	Це скінченна множина функціональних елементів й відношень між ними, виокремлена з середовища відповідно до певної мети в межах визначеного часового інтервалу
Філософська енциклопедія [15]	Сукупність елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, що утворює потужність, цілісність, єдність

У сучасних умовах жорсткого середовища інновації відіграють найважливішу роль у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Інновації мають такі властивості [9; 10]:

- ✦ науково-технічна, технологічна, управлінська новизна;
- ✦ практична застосовність;
- ✦ відповідність ринковому попиту;
- ✦ потенційна прибутковість.

Аналіз економічної сутності поняття «інновації» наведено в *табл. 2*.

Узагальнюючи дослідження, наведені в *табл. 2*, можна сформулювати таке визначення терміна «інновації» – це результат системної діяльності, орієнтований на здійснення нового або удосконаленого виду бізнесу чи послуг, що принесе економічну вигоду та забезпечить підвищення конкурентоспроможності.

Жодна система, жодне підприємство не може приносити бажаного успіху без ефективної системи управління. Система управління повинна мати такі властивості [2; 5]:

- ✦ методологічні;
- ✦ економічні;
- ✦ соціальні;
- ✦ організаційні;
- ✦ інформаційні;
- ✦ функціональні.

Аналіз економічної сутності поняття «управління» наведено в *табл. 3*.

Отже, за результатами проведеного аналізу економічної сутності поняття «управління», можна визначити, що під цим поняттям розуміється процес направлений на підвищення рівня конкурентоспроможності шляхом ефективного функціонування та розвитку системи (процесу виробництва, персоналу, явищ та ін.).

Кожна система потребує постійного розвитку з метою підвищення матеріального чи морального рівня. Розвиток є рушійною силою підвищення рівня конкурентоспроможності, індивідуальності, адаптивності, обізнаності, удосконаленості, пізнання, якості та ін. Від-

Таблиця 2

Аналіз економічної сутності поняття «інновації»

Автор, джерело	Запропоноване визначення
Санто Б. [8]	Процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технології, і у випадку, якщо інновація орієнтована на економічну вигоду, прибуток, своєю появою на ринку може принести додатковий дохід
Друкер П. [4]	Особливий інструмент підприємців, засіб, за допомогою якого вони використовують зміни як шанс здійснити новий вид бізнесу або послуг
Короткий термінологічний словник [16]	Кінцевий результат креативної діяльності, втілений у виведеному на ринок новому чи вдосконаленому продукті, технологічному процесі, що використовується у практичній діяльності, або новому підході до надання споживчих послуг
Словopedia [13]	Нова думка, ідея, реформа, процес, орієнтовані на створення, розвиток і якісне удосконалення нових видів виробів, технології, організаційних форм
Вікіпедія [14]	У результат системної діяльності, спрямованої на реалізацію досягнень науково-технічного прогресу та їх удосконалень, що сприяє кількісним і якісним змінам у внутрішньому середовищі підприємства та забезпечує підвищення ефективності й отримання конкурентних переваг

Таблиця 3

Аналіз економічної сутності поняття «управління»

Автор, джерело	Запропоноване визначення
Вечканов Г. [3]	Елемент, функція організаційних систем, що забезпечує збереження певної структури, збереження підтримки режиму діяльності, реалізації програми, цілей діяльності; управління складається з двох основних компонентів: уміння організувати, включаючи здатність делегувати повноваження, і підприємницької інтуїції
Друкер П. [4]	Особливий вид діяльності, що перетворює неорганізований натовп на ефективну, цілеспрямовану та продуктивну групу
Словopedia [13]	Це процес цілеспрямованого впливу керуючої підсистеми або органу управління на керувану підсистему або об'єкт управління з метою забезпечення його ефективного функціонування та розвитку
Короткий термінологічний словник [16]	Це процес впливу на діяльність окремого працівника, групи чи організації з метою досягнення максимальних результатів (акцент на такому елементі управлінської діяльності, як «вплив», і на його цільовій спрямованості)
Вікіпедія [14]	Цілеспрямований програмований чи довільний вплив на об'єкти задля досягнення кінцевої мети за допомогою процесорів, явищ, процесів, коли є з ними взаємодія в режимі детермінованої чи довільної програми / регламенту

повідно до визнання багатоманітності форм існування матерії і свідомості розрізняють [12]:

- ✦ неорганічну матерію;
- ✦ органічну матерію;
- ✦ соціальну матерію;
- ✦ свідомість.

Аналіз економічної сутності поняття «розвиток» наведено в *табл. 4*.

ти систему інноваційного управління розвитком підприємств, сутність якої полягає у формуванні процесу, спрямованого на підвищення рівня конкурентоспроможності, індивідуальності, адаптивності, обізнаності, удосконаленості, пізнання, якості та інших характеристик з метою зростання матеріальних і моральних цінностей шляхом ефективного функціонування та розвитку системи (процесу виробництва, персоналу, явищ та

Таблиця 4

Аналіз економічної сутності поняття «розвиток»

Автор, джерело	Запропоноване визначення
Кузьменко О. [6]	Це процес руху; зміна цілісних систем; виникнення якісно нового об'єкта (чи його стану); спрямованість, необоротність, закономірність, єдність кількісних і якісних змін; взаємозв'язок прогресу та регресу; суперечливість, справедливість форми або циклічності; зміна у часі
Словopedia [13]	Процес руху від нижчого до вищого (до більших досягнень), внаслідок чого відбувається зміна якості предмета, явища, діяльності, перехід до новішого, прогресивнішого
Філософська енциклопедія [15]	Незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів; один із загальних видів зв'язку
Вікіпедія [14]	Незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних і ідеальних об'єктів

Проаналізувавши економічну сутність поняття «розвиток», можна сказати, що це рушійна сила від нижчого рівня до вищого з метою зростання матеріальних і моральних цінностей, спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності, індивідуальності, адаптивності, обізнаності, удосконаленості, пізнання, якості й інших характеристик із використанням інновацій.

За результатами проведеного дослідження аналізу економічної сутності понять «система», «інновації», «управління» та «розвиток» визначимо взаємозв'язок між ними.

Декомпозиційний аналіз (*рис. 1*) показує взаємозв'язок між поняттями «інновації» та «управління», що дає можливість визначити сутність інноваційного управління, під яким розуміють процес, спрямований на підвищення рівня конкурентоспроможності шляхом ефективного функціонування та розвитку системи (процесу виробництва, персоналу, явищ та ін.) з використанням інноваційних підходів, орієнтованих на здійснення нового або удосконаленого виду бізнесу чи послуг.

Взаємозв'язок понять «інноваційне управління» та «розвиток» надав можливість визначити, що інноваційне управління розвитком підприємств – це процес, спрямований на підвищення рівня конкурентоспроможності, індивідуальності, адаптивності, обізнаності, удосконаленості, пізнання, якості та інших характеристик з метою зростання матеріальних і моральних цінностей шляхом ефективного функціонування та розвитку системи (процесу виробництва, персоналу, явищ та ін.) з використанням інноваційних підходів орієнтованих на здійснення нового або удосконаленого виду бізнесу чи послуг.

ВИСНОВКИ

Отже, для ефективного функціонування підприємств готельно-ресторанного господарства необхідно в умовах жорсткої ринкової конкуренції впроваджува-

ти ін.) з використанням інноваційних підходів, орієнтованих на здійснення нового або вдосконаленого виду бізнесу чи послуг. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Портал готельно-ресторанного бізнесу. URL: <http://prohotelia.com.ua/>
2. Белоусова О. С., Афанас'єва О. С. Актуальні проблеми готельно-ресторанного господарства в Україні в умовах підготовки до Євро 2012. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2011. № 2. С. 53–60.
3. Вечканов Г. С., Вечканова Г. Р., Пуляев В. Т. Краткая экономическая энциклопедия. СПб.: Петрополис, 1998. 509 с.
4. Друкер П. Ф. Инновации и предпринимательство. СПб.: Бук Чембер Интернэшнл, 1992. 160 с.
5. Дубодєлова А. В. Система управління якістю готельних послуг: методологічні аспекти. *Проблеми економіки та управління*. 2008. № 611. С. 130–134.
6. Кузьменко О. К. Механізм управління потенціалом розвитку торговельних підприємств системи споживчої кооперації: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Полтава, 2011. 289 с.
7. Сагатовский В. Н. Основы систематизации всеобщих категорий. Томск: Изд. ТМИ, 1973. 432 с.
8. Санто Б. Инновация как средство экономического развития: учебник/пер. с венгер. М.: Прогресс, 2005. 376 с.
9. Прохорова В. В. Теоретичні аспекти проблем економічного розвитку в умовах глобалізації. *Проблеми системного підходу в економіці*: зб. наук. праць. 2009. Вип. 30. С. 20–26.
10. Черномазюк А. Г. Інновації у сфері готельно-ресторанного господарства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічна серія*. 2014. № 5. Т. 2. С. 269–272.
11. Загальне поняття системи і її види. URL: <http://library.if.ua/book/60/4207.html>
12. Система/Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/systema>
13. Система/Словopedia. URL: <http://slovpedia.org.ua/36/53409/248133.html>
14. Система/Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Система>

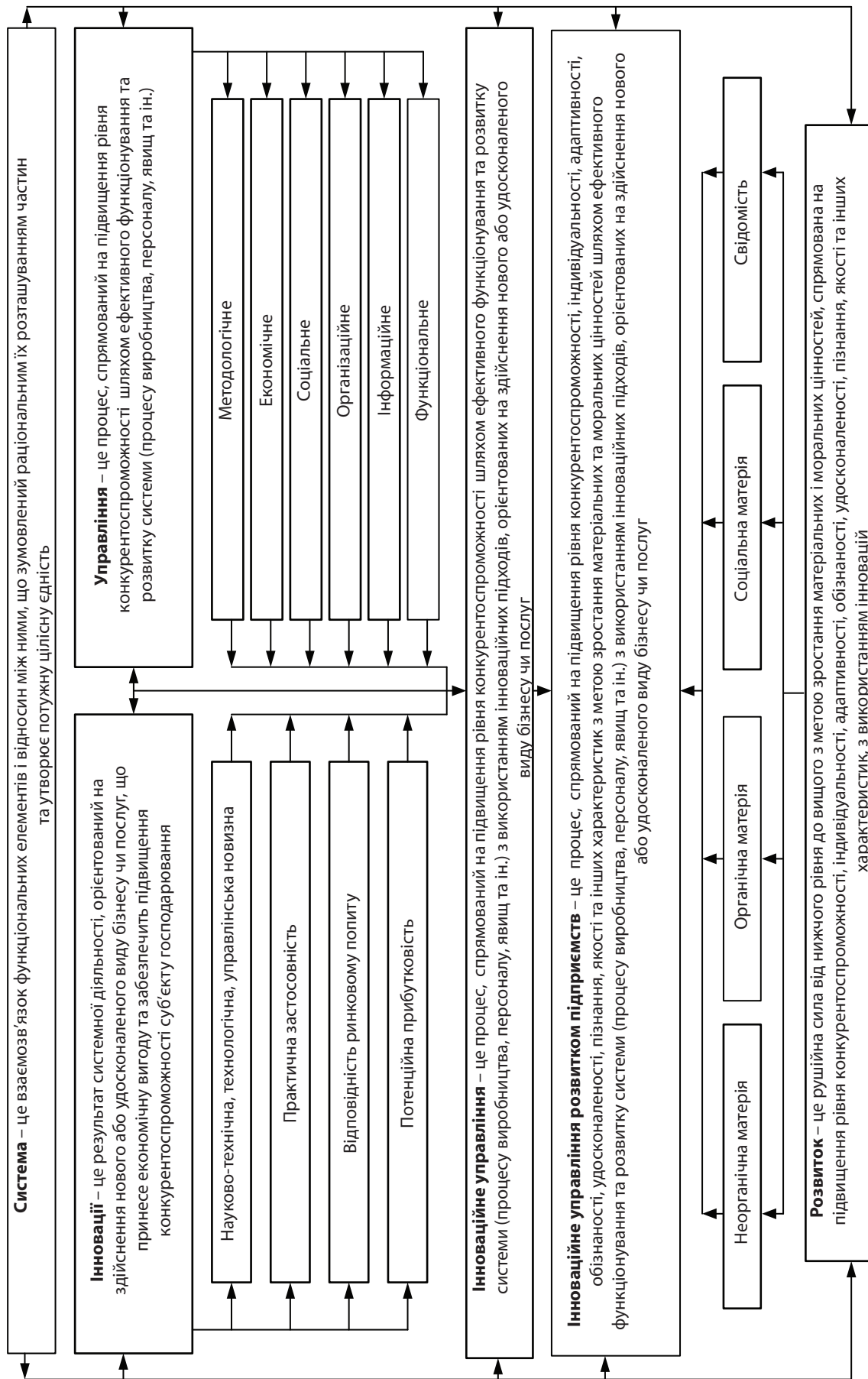

Рис. 1. Декомпозиційний аналіз поняття «інноваційне управління розвитком підприємств»

15. Система/Енциклопедичний словник. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy

16. URL: http://p-for.com/book_392_glava_51_KOROTKIJJ_TERM

REFERENCES

Bielousova, O. S., and Afanasieva, O. S. "Aktualni problemy hotelno-restorannoho hospodarstva v Ukraini v umovakh pidhotovky do Yevro 2012" [Actual problems of hotel and restaurant economy in Ukraine in the conditions of preparation for Euro 2012]. *Visnyk Volynskoho instytutu ekonomiky ta menedzhmentu*, no. 2 (2011): 53-60.

Chernomaziuk, A. H. "Innovatsii u sferi hotelno-restorannoho hospodarstva" [Innovations in the sphere of hotel and restaurant economy]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichna serii*. Vol. 2, no. 5 (2014): 269-272.

Druker, P. F. *Innovatsii i predprinimatelstvo* [Innovation and entrepreneurship]. St. Petersburg: Buk Chamber Interneshnl, 1992.

Dubodielova, A. V. "Systema upravlinnia yakistiu hotelnykh posluh: metodolohichni aspekty" [Quality management system for hotel services: methodological aspects]. *Problemy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 611 (2008): 130-134.

Kuzmenko, O. K. "Mekhanizm upravlinnia potentsialom rozvytku torhovelykh pidpriemstv systemy spozhyvchoi kooperatsii" [The mechanism of management of the potential of the development of trade enterprises of the consumer co-operation system]: *dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2011.

http://p-for.com/book_392_glava_51_KOROTKIJJ_TERM
"Portal gostinichnogo i restorannogo biznesa" [Portal of hotel and restaurant business]. <http://prohotelia.com.ua/>

Prokhorova, V. V. "Teoretychni aspekty problem ekonomichnoho rozvytku v umovakh hlobalizatsii" [Theoretical aspects of the problems of economic development in the conditions of globalization]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 30 (2009): 20-26.

"Systema" [System]. Akademichniy tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. <http://sum.in.ua/s/systema>

"Systema" [System]. Entsyklopedychnyi slovnyk. https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy

"Systema" [System]. Slovpediia. <http://slovpedia.org.ua/36/53409/248133.html>

"Systema" [System]. Vikipediia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Система>

Sagatovskiy, V. N. *Osnovy sistematzatsii vseobshchikh kategoriy* [Fundamentals of the systematization of universal categories]. Tomsk: Izd-vo TMI, 1973.

Santo, B. *Innovatsiya kak sredstvo ekonomicheskogo razvitiya* [Innovation as a means of economic development]. Moscow: Progress, 2005.

Vechkanov, G. S., Vechkanova, G. R., and Pulyayev, V. T. *Kratkaya ekonomicheskaya entsiklopediya* [Brief economic encyclopedia]. St. Petersburg: Petropolis, 1998.

"Zahalne poniattia systemy i yii vydy" [The general concept of the system and its types]. <http://library.if.ua/book/60/4207.html>